

مسئولیت مدنی قراردادای متصدی حمل و نقل هوایی

(در قبال مسافرین و بار)

دکتر علی چراغی

تقدیم بہ:

پدر و مادرم

فهرست مطالب

مقدمه ۱۵

بخش اول: مبادی و مبانی مسئولیت

فصل اول: مبادی مسئولیت مدنی متصدی حمل و نقل هوایی	۲۰
مبحث اول: قلمرو	۲۰
گفتار اول: انواع مسئولیت مدنی متصدی حمل و نقل هوایی	۲۱
الف) مسئولیت قراردادی	۲۱
ب) مسئولیت مدنی غیر قراردادی	۲۳
۱- کنوانسیون رم ۱۹۵۲	۲۴
۲- حقوق ایران	۲۷
۱-۲- صدمات جانی یا بدنی وارده به اشخاص ثالث در نتیجه برخورد هوایماها	۲۸
۲-۲- صدمات جانی یا بدنی وارده در نتیجه برخورد هوایما با اشخاص ثالث	۲۹
۳-۲- خسارات مالی وارده به اشخاص ثالث	۳۰
ج) وجوه افتراق و تحدید موضوع	۳۱
۱- وجوه افتراق	۳۱
۱-۱- ماهیت	۳۱
۲-۱- مبانی قانونی	۳۳
۲- تحدید موضوع	۳۴
گفتار دوم: جایگاه موضوع	۳۵
الف) جایگاه موضوع در حقوق داخلی	۳۶
۱- جایگاه موضوع در حقوق خصوصی	۳۶
۱-۱- جایگاه موضوع در حقوق مدنی	۳۶

۶ □ مسئولیت مدنی قراردادی متصدی حمل و نقل هوایی

- ۳۹-۲-۱- جایگاه موضوع در حقوق تجارت
- ۴۲-۲- جایگاه موضوع در حقوق عمومی
- ۴۳-۱-۲- نقش حقوق عمومی در حمل و نقل هوایی
- ۴۵-۲-۲- جایگاه موضوع در حقوق کیفری
- ۴۶-۳-۲- جایگاه موضوع در آیین دادرسی
- ۴۷-۱-۳-۲- جایگاه موضوع در آیین دادرسی مدنی
- ۴۸-۲-۳-۲- جایگاه موضوع در آیین دادرسی کیفری
- ۴۸-ب) جایگاه موضوع در حقوق بین الملل
- ۴۹-۱- جایگاه موضوع در حقوق بین الملل عمومی
- ۵۰-۱-۱- کنوانسیون‌های بین المللی
- ۵۰-۱-۱-۱- کنوانسیون پاریس
- ۵۱-۲-۱-۱- کنوانسیون شیکاگو
- ۵۲-۲-۱- سازمان‌های بین المللی
- ۵۲-۱-۲-۱- ایکائو
- ۵۳-۲-۲-۱- یاتا
- ۵۴-۲- جایگاه موضوع در حقوق بین الملل خصوصی
- ۵۷-مبحث دوم: مفاهیم و اسناد حمل و نقل هوایی
- ۵۸-گفتار اول: مفاهیم
- ۵۸-الف) هواپیما
- ۵۹-ب) حمل و نقل هوایی
- ۶۰-۱- حمل و نقل هوایی بین المللی
- ۶۱-۲- حمل و نقل هوایی داخلی
- ۶۱-۳- حمل و نقل هوایی متوالی
- ۶۳-۴- حمل و نقل مختلط
- ۶۵-ج) مسافر
- ۶۶-د) فرستنده
- ۶۷-ه) متصدی حمل و نقل هوایی

فهرست مطالب □ ۷

- ۱- متصدی قراردادی..... ۶۹
- ۲- متصدی عملی..... ۷۰
- و) اس دی آر..... ۷۰
- گفتار دوم: اسناد حمل و نقل..... ۷۳
- الف) بلیط مسافر..... ۷۴
- ب) رسید لوازم شخصی..... ۷۵
- ج) اسناد حمل به بار..... ۷۶
- ۱- اسناد حمل بار در سیستم ورشو..... ۷۶
- ۱-۱- بارنامه هوایی..... ۷۶
- ۲-۱- رسید بار..... ۷۸
- ۲- اسناد حمل بار در قانون تجارت..... ۷۹
- د) ضمانت اجرا..... ۸۰
- ۱- ضمانت اجرای نقص یا عدم تنظیم بلیط مسافر و رسید لوازم شخصی..... ۸۰
- ۲- ضمانت اجرای نقص یا عدم تنظیم اسناد حمل بار..... ۸۲
- فصل دوم: مبانی مسئولیت مدنی متصدی حمل و نقل هوایی..... ۸۳
- مبحث اول: مبانی قانونی..... ۸۳
- گفتار اول: تحوّل مقرّرات..... ۸۴
- الف) تحوّل مقرّرات بین‌المللی..... ۸۴
- ۱- کنوانسیون ورشو ۱۹۲۹..... ۸۵
- ۲- پروتکل لاهه ۱۹۵۵..... ۸۷
- ۳- کنوانسیون گوادالاجارا ۱۹۶۱..... ۸۹
- ۴- توافق‌نامه مونترال ۱۹۶۶..... ۹۰
- ۵- پروتکل گواتمالا ۱۹۷۱..... ۹۲
- ۶- پروتکل‌های چهارگانه مونترال ۱۹۷۵..... ۹۳
- ۷- کنوانسیون مونترال ۱۹۹۹..... ۹۵
- ب) تحوّل مقرّرات داخلی..... ۹۹
- ۱- قانون اجازه الحاق... ۱۳۵۴..... ۱۰۰

۸ □ مسئولیت مدنی قراردادی متصدی حمل و نقل هوایی

- ۲- لایحه قانونی راجع به تعیین حدود ... ۱۳۵۸ ۱۰۱
- ۳- قانون راجع به اصلاح لایحه قانونی ... ۱۳۶۰ ۱۰۲
- ۴- قانون تعیین حدود مسئولیت ... ۱۳۶۴ ۱۰۲
- ۵- قانون تعیین حدود مسئولیت ... ۱۳۹۱ ۱۰۴
- ۶- قانون اجازه الحاق ... ۱۳۹۴ ۱۰۸
- گفتار دوم: قانون حاکم ۱۰۸
- الف) حمل و نقل هوایی بین‌المللی ۱۰۹
- ۱- ضوابط بین‌المللی بودن حمل و نقل از لحاظ سیستم ورشو ۱۱۰
- ۲- قانون حاکم بر شرکتهای هواپیمایی ایرانی ۱۱۳
- ۳- قانون حاکم بر متصدی حقیقی ایرانی و متصدیان حقیقی یا حقوقی غیرایرانی ۱۱۴
- ۳-۱- صلاحیت بین‌المللی محاکم ایران ۱۱۵
- ۳-۱-۱- خسارات وارده به لوازم شخصی، بار و تأخیر در حمل مسافر، بار و لوازم شخصی ۱۱۵
- ۳-۱-۲- خسارات بدنی یا جانی ۱۱۵
- ۳-۲- قانون حاکم بر متصدی حقیقی ایرانی و متصدیان حقیقی یا حقوقی غیرایرانی در فرض عدم شمول مقررات سیستم ورشو ۱۱۶
- ۳-۲-۱- خسارات وارده به لوازم شخصی، بار و تأخیر در حمل مسافر، بار و لوازم شخصی ۱۱۶
- ۳-۲-۲- خسارات بدنی یا جانی ۱۱۷
- ب) حمل و نقل هوایی داخلی ۱۱۷
- ۱- قانون حاکم بر شرکتهای هواپیمایی ایرانی ۱۱۸
- ۲- قانون حاکم بر متصدی حقیقی ایرانی و متصدیان حقیقی یا حقوقی غیرایرانی ۱۱۸
- ۲-۱- خسارات وارده به لوازم شخصی، بار و تأخیر در حمل مسافر، بار و لوازم شخصی ۱۱۸
- ۲-۲- خسارات بدنی یا جانی ۱۱۹

فهرست مطالب □ ۹

- مبحث دوم: مبانی تحلیلی ۱۱۹
- گفتار اول: مبانی تحلیلی مسئولیت در سیستم ورشو ۱۲۰
- الف) مبانی تحلیلی کنوانسیون ورشو - اصلاحی پروتکل لاهه ۱۲۰
- ۱- خسارات ناشی از صدمات بدنی و جانی ۱۲۰
- ۲- خسارات وارده به لوازم شخصی و بار ۱۲۱
- ۳- خسارات ناشی از تأخیر حمل مسافر، لوازم شخصی و بار ۱۲۲
- ب) مبانی تحلیلی کنوانسیون ورشو - اصلاحی پروتکل لاهه - اصلاحی پروتکل های مونترال ۱۲۳
- ۱- خسارات ناشی از صدمات بدنی و جانی ۱۲۳
- ۲- خسارات وارده به لوازم شخصی و بار ۱۲۴
- ۱-۲- خسارات وارده به لوازم شخصی ۱۲۴
- ۲-۲- خسارات وارده به بار ۱۲۵
- ۳- خسارات ناشی از تأخیر در حمل مسافر، لوازم شخصی و بار ۱۲۷
- گفتار دوم: مبانی تحلیلی در قانون تجارت و قانون مجازات اسلامی ۱۲۸
- الف) مبانی تحلیلی قانون تجارت ۱۲۸
- ب) مبانی تحلیلی قانون مجازات اسلامی ۱۳۰

بخش دوم: شرایط و آثار مسئولیت

- فصل اول: شرایط مسئولیت و موارد معافیت از آن ۱۳۴
- مبحث اول: شرایط مسئولیت ۱۳۴
- گفتار اول: قرارداد ۱۳۴
- الف: وجود و ماهیت قرارداد حمل و نقل هوایی ۱۳۵
- ۱- ضرورت وجود رابطه قراردادی ۱۳۵
- ۲- ماهیت قرارداد حمل و نقل هوایی ۱۳۷
- ۱-۲- ماهیت قرارداد حمل و نقل در قانون مدنی ۱۳۷
- ۲-۲- ماهیت قرارداد حمل و نقل در قانون تجارت ۱۳۹
- ۳-۲- ماهیت قرارداد حمل و نقل در سیستم ورشو ۱۴۱

۱۰ □ مسئولیت مدنی قراردادی متصدی حمل و نقل هوایی

- ۱۴۲..... (ب) انواع قرارداد حمل و نقل هوایی
- ۱۴۲..... ۱- قرارداد چارتر
- ۱۴۴..... ۲- قرارداد کد شیر
- ۱۴۵..... گفتار دوم: خسارت
- ۱۴۶..... الف) خسارت در سیستم ورشو
- ۱۴۶..... ۱- صدمات شخصی
- ۱۴۷..... ۱-۱- فوت و جرح
- ۱۴۷..... ۱-۱-۱- مفهوم "حادثه"
- ۱۵۰..... ۱-۱-۲- بازه زمانی مسئولیت
- ۱۵۰..... ۱-۱-۲-۱- مفهوم داخل هواپیما
- ۱۵۱..... ۱-۱-۲-۲- هنگام هریک از عملیات سوار یا پیاده شدن
- ۱۵۳..... ۲-۱- آسیب روانی
- ۱۵۶..... ۲- خسارات وارده به بار و اثاثیه
- ۱۵۷..... ۳- خسارات ناشی از تأخیر در حمل و نقل
- ۱۵۸..... ۱-۳- مفهوم "تأخیر"
- ۱۵۹..... ۲-۳- تمایز بین تأخیر و عدم انجام قرارداد
- ۱۶۱..... (ب) خسارت در قانون تجارت
- ۱۶۱..... ۱- خسارات وارده به بار
- ۱۶۳..... ۲- خسارات تأخیر در حمل و نقل
- ۱۶۵..... (ج) خسارت در قانون مجازات
- ۱۶۵..... ۱- دیه
- ۱۶۶..... ۲- خسارات مازاد بر دیه
- ۱۶۹..... گفتار سوم: تقصیر
- ۱۶۹..... الف) تقصیر در سیستم ورشو و قانون تجارت
- ۱۷۲..... (ب) تقصیر در قانون مجازات اسلامی
- ۱۷۴..... گفتار چهارم: رابطه سببیت
- ۱۷۵..... الف) رابطه سببیت در سیستم ورشو

فهرست مطالب □ ۱۱

- ب) رابطه سببیت در قانون تجارت ۱۷۶
- ج) رابطه سببیت در قانون مجازات اسلامی ۱۷۹
- مبحث دوم: موارد معافیّت از مسئولیت ۱۸۱
- گفتار اول: موارد معافیّت از مسئولیت در سیستم ورشو ۱۸۱
- الف) موارد معافیّت از مسئولیت در قبال خسارات وارده به مسافر، بار همراه و تأخیر در حمل بار ۱۸۲
- ۱- اتخاذ کلیه تدابیر لازم ۱۸۲
- ۲- فورس ماژور ۱۸۵
- ۳- تقصیر زیان دیده ۱۸۶
- ب) موارد معافیّت از مسئولیت در قبال خسارات وارده به بار ۱۸۹
- ۱- نقص، کیفیت یا ایراد ذاتی بار ۱۹۰
- ۲- بسته بندی ناقص ۱۹۱
- ۳- اقدام به جنگ یا درگیری مسلحانه ۱۹۱
- ۴- اقدام مقامات دولتی ۱۹۲
- گفتار دوم: موارد معافیّت از مسئولیت در قانون تجارت ۱۹۳
- الف) موارد مشترک ۱۹۳
- ۱- خسارات ناشی از جنس بار ۱۹۳
- ۲- تقصیر فرستنده یا مرسل الیه ۱۹۴
- ۳- فورس ماژور ۱۹۵
- ب) موارد اختصاصی ۱۹۶
- ۱- قبول بدون قید و شرط بار ۱۹۶
- ۲- خسارات ناشی از تعلیمات ۱۹۷
- فصل دوم: آثار مسئولیت ۱۹۸
- مبحث اول: حدود مسئولیت و آثار قراردادهای خصوصی ۱۹۸
- گفتار اول: حدود مسئولیت ۱۹۸
- الف) حدود مسئولیت در سیستم ورشو ۱۹۹
- ۱- مسئولیت محدود ۱۹۹

۱۲ □ مسئولیت مدنی قراردادی متصدی حمل و نقل هوایی

- ۱-۱- خسارات وارده به مسافر ۲۰۰
- ۲-۱- خسارات وارده به بار ۲۰۱
- ۱-۲-۱- خسارات وارده به اثاثیه ۲۰۲
- ۱-۱-۲-۱- خسارات وارده به اثاثیه ثبت شده ۲۰۲
- ۲-۱-۲-۱- خسارات وارده به اثاثیه ثبت نشده ۲۰۲
- ۲-۲-۱- خسارات وارده به بار غیرهمراه ۲۰۳
- ۲- مسئولیت نامحدود ۲۰۳
- ۱-۲- نقص یا عدم صدور اسناد حمل و نقل هوایی ۲۰۴
- ۲-۲- خلافکاری عمده ۲۰۵
- (ب) حدود مسئولیت در قانون تجارت و قانون مجازات اسلامی ۲۰۷
- ۱- حدود مسئولیت در قانون تجارت ۲۰۷
- ۲- حدود مسئولیت در قانون مجازات اسلامی ۲۰۹
- گفتار دوم: اثر قراردادهای خصوصی در مسئولیت ۲۰۹
- (الف) اثر قراردادهای خصوصی در سیستم ورشو ۲۱۰
- ۱- سلب یا کاهش مسئولیت ۲۱۰
- ۲- افزایش مسئولیت ۲۱۲
- (ب) اثر قراردادهای خصوصی در قانون تجارت ۲۱۳
- (ج) اثر قراردادهای خصوصی در قانون مجازات اسلامی ۲۱۵
- مبحث دوم: دعوی مسئولیت ۲۱۶
- گفتار اول: مرجع صالح ۲۱۷
- (الف) مرجع صالح در سیستم ورشو ۲۱۷
- ۱- صلاحیت محلی ۲۱۸
- ۱-۱- دادگاه محل اقامت متصدی ۲۱۸
- ۲-۱- دادگاه مقر اصلی کار متصدی ۲۱۹
- ۳-۱- دادگاه محل یکی از شعب متصدی ۲۲۰
- ۴-۱- دادگاه مقصد ۲۲۱
- ۲- داوری ۲۲۲

فهرست مطالب □ ۱۳

۲۲۳.....	ب) مرجع صالح در قانون تجارت و قانون مجازات اسلامی
۲۲۳.....	۱- مرجع صالح در قانون تجارت
۲۲۴.....	۲- مرجع صالح در قانون مجازات اسلامی
۲۲۷.....	گفتار دوم: مواعد مقرر
۲۲۷.....	الف) مواعد مقرر در سیستم ورشو
۲۲۷.....	۱- مهلت اعتراض
۲۲۹.....	۲- مرور زمان
۲۳۰.....	ب) مواعد مقرر در قانون تجارت
۲۳۰.....	۱- مهلت اعتراض
۲۳۲.....	۲- مرور زمان
۲۳۵.....	نتیجه گیری
۲۴۳.....	فهرست منابع
۲۴۳.....	الف) منابع فارسی
۲۴۳.....	۱- کتابها
۲۴۶.....	۲- مقالات
۲۴۹.....	۳- پایان نامه ها
۲۴۹.....	۴- قوانین و مقررات
۲۵۰.....	۵- آرا
۲۵۱.....	ب) منابع انگلیسی
۲۵۱.....	۱- کتابها
۲۵۳.....	۲- مقالات
۲۵۴.....	۳- اسناد
۲۵۵.....	۴- پرونده ها
۲۵۵.....	ج) سایتها